

Karistusõiguse kaasus „Saatuslik samakas“

Juba varajasest poisiklutieast saati on Indrekut iseloomustanud ülim ettevõtlikkus, mis tragile noorsandile alatihi paksu pahandust kaasa tõi. Kui algklassides piirnes säärane tarmukus lahketelt kokatädidelt magustoitude napsamises, mis hiljem söögilauas Turbo nätsudeks vahetati, siis ajaga omandas Indreku tegutsemisind üha uusi tahke.

Keskkoolis asus Indrek kauplema kodutööde vastustega, mida poolsunduslike vahenditega helgematelt klassivendadelt ja -õdedelt ammutas. See päädis poisi õppetööst eemaldamisega. Indreku päästis halvimast vaid invaliidist ema Lilli, kes suutis edukalt apelleerida asjaolule, et poisi elust puudub isa suunav ja manitsev käsi. Napilt väljaviskamisest pääsenud, jätkas Indrek, suuresti ema keelitusel, haridusteed Rakvere Ametikoolis autoremondilukksepa erialal.

Eelnevast õppetunnist hoolimata ei suutnud Indrek probleemseid käitumismaneere siiski hüljata. Koos kahe klassivennaga pandi teise kooliaasta hakul kutsekooli garaažis püsti õppetööväline töökoda, kus väikese tasu eest sai enda neljarattalisele installeerida sportsummuti, spoileriringi ning teha kiibituuningut. Ent ka sel korral jäi Indreku õnn üürikeseks. Mitteametliku *body-shop*'i olemasolu reetsid naabrite kaebused, kes vihastasid töökojast nädalavahetusest nädalavahetusse kostva valju muusika ja automüra peale. Õppevahendite lubamatu kasutamine tõi kõigile kolmele tehnikuhakatisel kutsekoolist hundipassi.

Samal ajal oli Lilli tervis märkimisväärselt halvenenud. Süvenev reumatoidartriit, mida hoogustas südamevalu poja käekäigu pärast, muutis ränkraskeks ka kõige elementaarsemad toimingud, nagu toas liikumine, toidu valmistamine ja maja kütmine. Sestap otsustas Indrek taas ema juurde kolida. Väikeses maakohas polnud noormehel võtta aga ühtki asjalikku tööotsa. Pöörase inflatsiooniralli tõttu sai Lilli invaliidsuspensionist katta vaid pisku toidulaua. Indreku töötutoetus kulus muuks hädavajalikuks. Kuna koos külma talvega terendas silmapiiril ka üha tõsisem rahanappus, ei lasknud uus plaan end kaua oodata.

Saanud mesti põhikooliaegse semu Tõnise, lükati kahasse hoog sisse mitteametlikule haljastus- ja heakorratenusele, mis seisnes ositi mahajäetud maamajade juurest kõige ebavajaliku – nt vasest elektrijuhtmete, hoovis vedeleivate autoromude jm vanametalli – eemaldamisest. Nagu Indrek mõneti kergemeelsele Tõnisele innukalt selgitas, tehti seda kõike õilsatel keskkonnakaitselistel eesmärkidel. Pole ju kellelegi vaja järjekordset elektririkkest maha põlenud uberikku või lokaalset õlireostust! Ühes järjekordses hoonelodus tööd vihtudes tabas mehi aga suur üllatus. Nimelt leiti maja keldrist igati esinduslik puskarimasin. Ootamatu leiuga laienes ka meeste amplua.

Uudishimulike pilkude vältimiseks tariti samakamasin ööpimeduses Lilli puukuuri, kus see juba järgmisel õhtul töökorda seati. Viinaagregaadi opereerimine jäeti Tõnise hooleks. Indreku ülesandeks kujunes puskari villimiseks vajaliku toorme ning pudelite leidmine. Hundijalavee müük usaldati aga pahaaimamatu Lilli hooleks, kellele Indrek oli igati veenvalt selgitanud, et müüdav jõujook oli enne idapiiri sulgemist Eestisse toodud alkohol, mille müümises pole midagi keelatud. Kuna pudelitel ilutsesid ka kohalikus raamatukogus väljaprintitud veripunased Stolichnaya sildid, ei näinud Lilli põhjust poja sõnades kahelda.

Kõigest kahe kuuga oli samakaäri täies hoos. Pooleliitriseid viinapudeleid müüdi Lilli köögiaknast hinnaga neli eurot tükk. Nädalaga läks kaubaks vähemalt neli-viis kasti alkoholi.

Ent ka sel korral polnud saatus Indrekule pikalt armuline. Lühikese ajaga sattusid Jõhvi haiglasse kaks alkoholimürgistusega eluheidikut, kes neid vaevavates ihuhädades *седа курadi saast-Stolichmayat* süüdistasid. Murelike meedikute kaebused viisid kriminaaluurimise alustamiseni, mis tragid konstaablid peagi Lilli akna ja puukuuri ukse taha juhatas.

Läbiotsimise käigus tuli Lilli maamajast päevavalgele sadu pudeleid salaalkoholi ning tuhandetes eurodes sularaha. Saatuse kurja keerdkäiguna oli eduka puskariäri tõttu puukuuri vedelema jäänud ka hulgaliselt muud tavaari, mis varasemate „heakorratööde“ käigus sai minema tassitud. Ehkki esemete päritolu politseiuurijates esialgu küsimusi ei tekitanud, reetis nende tegeliku päritolu Tõnis, kes arvas, et varasemate heakorratööde tegemine võiks kõne alla tulla karistust kergendava asjaoluna.

Lillile ja Tõnisele esitati süüdistus alkoholi ebaseaduslikus käitlemises. Etteheide Indrekule oli aga märksa karmim – noormeest süüdistati kuritegeliku ühenduse organiseerimises – ja talle nõuti karistuseks 15aastast vangistust. Prokurör toonitas süüdistuskõnes, et Indrek kasutas hõlptulu teenimise eesmärgil kalestunult ära talle lähedasi ning haavatavas seisus inimesi. Salaalkoholi valmistamisega seati ohtu lugematul hulgal inimestele. Oli vaid puhas juhus, et keegi salaviinakuradile sel korral enda elu ei jätnud! Kohtupinki kutsuti tunnistajaks ka Indreku nüüdseks juba 89aastane klassijuhataja, kes iseloomustas poissi kui sündinud kaabakat.

Süüdistatava viimases kõnes kärkis Indrek, et vastupidi prokuröri lennukale fantaasiale pole tema siiski mingi Ida-Viru Al Capone! Täiesti meelevaldseks tuleb pidada ka süüdistaja juttu suurest ohust inimeste elule ja tervisele. Puskar on igati korralik keelekaste, mis pole riigiviinast teps mitte mürgisem! Samuti toonitas Indrek, et ka riigiviinast on võimalik end pilditaks ning haiglasse juua. Pisarsilmil kohtusaalis viibivat Lillit silmates Indrek aga taltus.

Enda sõnavõtu lõpetas Indrek tõdemusega, et tema ainsaks sooviks oli vaid ennast ja oma invaliidist ema üleval pidada. Samuti on ta ju senini elanud igati õiguskuulekat elu. Sestap palus Indrek end süüdi mõista üksnes salaalkoholi valmistamises, mille eest on maksimaalse karistusena ette nähtud kuni viieaastane vangistus. Samuti palus Indrek anda armu enda pensionärist emale, kelle ainsaks süüks on poja jäägitu toetamine ja usaldamine.

Oled kohtunik ja Sinu ülesanne on otsustada kas, ning kui jah, siis milliseid põhiõigusi ja -vabadusi on Indrek, Tõnis ja Lilli rikkunud. Mis võiks olla säärase rikkumiste eest sobilik karistus?

Kaasuse lahendamisel soovitame õigusaktidest tugineda peamiselt Eesti Vabariigi põhiseadusele.

Abistavad küsimused

1. Kas Indrekut võib pidada kuritegeliku ühenduse juhiks? Miks?
2. Kas Indreku süü üle otsustamisel võib arvestada ka tema varasemat elukäiku? Seda olukorras, kus Indrekut pole varem kriminaalkorras kordagi karistatud.

3. Mis tähtsust võiks omistada Lilli haigestumisele ning faktile, et Indrek on Lilli ainus hooldaja?
4. Milline tähendus on asjaolul, et Lilli ja Tõnis ei pruukinud täielikult aru saada enda tegude keelatusest?